

„Лъжите се заплащат, истината се изстрадва“ - нова книга, посветена на поп Кръстю

 Клуб на дейците
на културата
Ловеч

По повод **120 години**
от рождението на арх. Олеков и
142 години
от смъртта на поп Кръстю
Представяне на сборника с книги
**„Лъжите се заплащат,
истината се изстрадва“**
и **„Кой обезобрази ловешкия Покрит мост“**

С участието на историка Иван Лалев
и съставителя на сборника Васил Колев

На 21 септември, четвъртък, от 17,30 часа в КДК

лъжите се заплащат, истината се изстрадва. Документи и Кой обезобрази Ловешкия покрит мост? Документи от Васил Колев е двойна книга, или две книги в едно книжно тяло, съдържащо документи в подкрепа на две каузи.

Едната кауза е публичната реабилитация на поп Кръстю Никифоров, другата

– разкриване на истината, че Ловешкият покрит мост, който се приписва на Колю Фичето, всъщност е творческо дело на арх. Стефан Олеков, а по-късно е „маскиран“ до обезобразяване, за да заприлича на „възрожденски“.

Под формата на документален сборник се припомня най-вече обичаят на властите от всички времена да не чуват гласовете на честните учени и на свободните граждани. Особено страхливо и срамно в непоследователността си изглежда поведението на местната власт в Ловеч, която работи срещу автентичната памет на своя град, като дълги години блокира инициативите за кръщаване на площад в Ловеч на името на поп Кръстю (преди, най-накрая, на 26 януари 2023 г. Общинският съвет да реши да именува на поп Кръстю площада пред Художествената галерия в кв. „Вароша“) и за възвръщане на облика на Белия покрит мост на арх. Олеков.

Представянето на новата книга, с участието на историка Иван Лалев и съставителя Васил Колев, ще бъде на 21 септември, четвъртък, в Клуб на дейците на културата – Ловеч. Начало – 17 ч.

За читателите на Двери предлагаме избрани откъси от новото издание:

Из „Поп Кръстювият требник

или

Книга, която съдържа част от неговите произведения.

Писана от същия в Лович.“

Слово върху обществените работи

(говорено в Ловчан. общество 1871 год.)

Ние сме народ, който сега се разбужда от един дълбок сън. Ден е вече пред нас, работа се иска от нас, ако искаме да си приготвим добро оживление. Нашият народ е беден, трябва да му се притечем на помощ. Да му се притечем на помощ, но как? С наука и пак с наука – туй е спасението му.

Разногласия, раздори, интриги, всичко това ако изчезне от нас, тогава можем ние да постигнем наука, а чрез нея и благополучен живот.

Днес ние имаме училища и читалища. Защо са те? Те са онова оръдие, чрез което можем да се развием; можем да се просветим; можем да се облагородим. Когато е тъй, за тях трябва ние най-много да се трудим, най-

много да залягаме.

Но - имало спънки: ще търпим и ще постоянстваме. С търпението и с постоянството само можем да надвием на тези спънки и да постигнем намерението си. Нигде няма работа без спънки, нигде няма плод без труд. Но, ще рече някой, че между многото други спънки, има и друга спънка - сиромашията, която най-много пречатства на стремленията ни. Не, това не може да бъде - ние не сме сиромаси. Не сме сиромаси; имаме пари, но не знаем за какво ги употребяваме. Как имаме пари за други излишни и непотребни още работи, а за туй, без което не можем, и което първо място държи между нуждите ни, нямаме пари и казваме, че сме сиромаси?

Пари имаме ние, г-да съграждани, ние не сме толкоз сиромаси откъм сребро, колкото сме сиромаси духом.

При посрещането на един владика

(Слово при посрещането на новоизбрания Ловчански митрополит Дионисий)

29 Август 1874

Ваше Високопреосвещенство,

Като истински Пастир на Христовото стадо, недейте мисли, че правда-та може да се погази някога, а кривдата да възтържествува. Нашият народ вече на никакъв начин не ще търпи своеволия и насилства на себе си.

Нека Вашата свята грижа, основана на правдата и истината, хвърли сериозен поглед на онова, което най-първо може да облагороди и в добро състояние доведе повереното ви словесно стадо. То са училищата и черквите. Прегледайте училищата; защитете истинските и достойни учители, а шарлатаните презрете. Претърсете свещенството; на достойните дайте дързост да изпълняват истински високите си длъжности, а грубите и вредителните възпрете от шарлатаниите, които вършат безсъвестно в унижение на цялото свещенство и в срам на православната наша вяра.

Работете съвестно. Не мислете, че своеволията и себичността на някои погорни лица могат да Ви направят добър и самостоятелен. Знайте, че добър и самостоятелен може да Ви направи само народният глас, тогава, когато всичките Ви работи са основани на св. Евангелие и на чистата съвест.

Бъдете защитник на правдата и строг гонител на кривдата и беззаконието, ако искате да придобиете любовта на стадото си.

Свободията е по-лоша от неволията

18 Октомври 1879 (33 бр. на в. „Целокупна България“)

Но, за голяма наша жалост, според общата поговорка: „свободията е по-лоша от неволията“ ние виждаме, че работата с първото ни освобождение взе съвсем друг край. Нашите съотечественици, още белезите от веригите на робството им се познават на краката, а тия забравиха и история, и робуване, и хванаха един път, от който трябваше много далеко да странят.

Всичко, което може в цветущо състояние да докара народа ни; което може да уголеми и подобри свободата ни и от което зависи благоденствието ни, тия го оставиха настрана и се заловиха само за едни частни интереси. Днеска почти на всяко място из отечеството ни училищата са занемарени, да не река презрени, и отварят се по нейде, само да не се рече, че са затворени. Черквите ни, вярата ни и набожеството ни е съвсем презрено и поменува се само защото няма как да се потъпче. Занаятите и художествата се отхвърлиха като съвсем непотребни; земеделието и скотовъдството се не подкрепя, а на място това всеки е обърнал очи в чиновничеството, без да помисли сетнината на това къде ще излезе. Учителството, което беше най на голяма чест едно време, сега се презря като калпаво нещо, защото се отвориха постове и чинове с несънувани заплати. Учителчетата станаха секретари – малко им се видя, тия желаят да бъдат председатели; председателите желаят да бъдат началници – началниците, губернатори и тъй нататък. А за да постигнат целта си, тия такива партии отварят, които колкото по-много са съсипителни за народа и за напредването, толкова повече те с красноречия и уговаряния искат да докажат, че не били тези партии за злото, но за доброто на народа.

За да оправдае всяка от тия партии домогването си, та да може да привлече повече подражатели, тия ще се трудят по всеки начин да докажат, че противната партия върши работа много противна на народния напредък и на свободата. Но, кого да повярваме за пръв и истински патриот, когато към която партия да се обърнем, все частния интерес виждаме отпреде им. Ако консервативната партия, тъй да речем, върши работи противни на конституцията, което мъчно разбираме и, което може да се поправи с едно, или две изобличения; в какво можем да оправдаем противната, либерална

нарицаема, партия, когато явно виждаме, че върши работи, не с конституция съобразни, но дето ги няма ни в най-изедническите монархии. Дали сме слепи ние и не видим, както и другаде, тъй и в нашия град, например, как става избора на полицейските членове; как се управлява населението; как се продават правителствените мезати; и пр. и пр. Де го има, в коя конституция, да бъдат избрани в една и съща полиция брат, зет, свояк, кръстник, бабалък, баджанак и пр. Кого питаха; колко души са били избирателите и как е ставало това избиране? При това, де, в коя конституция го има, когато се продават някои мезати за правителствена полза, да се смотолеват продажбата, без да разбере населението? Или ние не знаем шарлатаниите на тия наши правителствени продавачи, които направиха днес огромни богатства? На правителствените членове къщите са пълни с разни материали, които ако бяха се продали както трябва, правителството имаше много нещо да се ползва. При това, как се е постъпило с продажбата на турските воденици, лозя, къщи и пр.? Всичкото това се е вършило не само от консерваторите, но и по-много от ония, които лъжат простия народ, че са либерали – доброжелателите на народа и пр. Освен това, либерализацията ли иска в черква да се не стъпя; вяра и закон да се не почита; черквите ни да запустеят; училищата ни да се унищожат; занаятите ни да опропастеят, та либералите да могат чрез това да виреят и да се гордеят?

Има много да говорим за това и ще да говорим докато ни падне шапката от главата, но засега ще да си замълчим, докато видим Народното Събрание какъв път ще хване и до де ще пристигне. Ние видим, че каквато е вървяла тя досега, ако върви все тъй, няма да прокопсаме, но пък и да се оставим на тия леснохранци, които забравиха и учителство, и занаяти, и търговия, и работа, само за да се хранят на народния гръб, не ще го направим.

Хубавият Дикисан!

26 Ноември 1879

Ние съглеждаме в нашите полицейски, че освен да крепят бюджета на полицията лично, за да не докарат изхвърлянето си из нея, и да изгубят несънуваните си готови заплати, и освен да навалят да поддържат частните си интереси по другим начином тайно, тия нищо друго не са взели във вниманието си, нито искат да знаят за улучшението на града ни.

Толкова имоти: воденици, ниви, ливади, бранища, дюкяни, бани, мостове, дърва, плочи, храни и други работи им минаваха цели две години през ръцете – какво правиха, какво струваха – една парица обща да няма поне за

училищата, ако не за друго. При това улиците ни са до такова положение достигнали, дето и в най-вехтите турски времена не са бивали; боклуци, калове и миризми до не знам къде. Място за гробища се е избрало – освен дето не е заградено; освен дето не може да се стъпи вътре от калове; освен дето е осрано и огазено от добитъка, но и килията, която се уж направи при тях, и днес седи празна и недоправена. По подражание, още първата година се е направило черно носило за в кола за мъртъвците (само туй ни беше останало на кусур). То, освен дето не струва нищо по направата си, но то и днес стои захвърлено в женската черква (там му е безбели и мястото), защото нямало пари за кола и за коне. Любопитни сме да се научим, като колко гроша се е драснало и за това несмислено направено и подхвърлено носило в тефтеря.

Нашите полицейски имат частно за себе си и кола, и коне, и хергелета, и чарди, и чифлици, и всичко, а за обща работа нищо не може да се намери.

Както да е, аз като няма друго що да сторя, мога поне да се обърна към съотечествениците си и да им кажа, че криво употребяват святата си свобода, като мълчат и не предирват тия работи. А към висшата власт най-много се обръщам и ѝ наумявам, че тя не трябва да гледа на мълчанието и равнодушието на населението в това отношение, защото то е просто и не знае да се ползва от дадената му свобода. Висшата власт трябва, не както досега, мимоходом да попита за сметките и работите на полицията, и както ѝ се представят тъй да повярва и да замине; но да изпита и издири подробно всичко, а не, като слуша такива известия да иска само голи доказателства за това или онова зло, което ѝ се показва отдалеко. Тя знае, че всеки иска поправка на злото, но се варди от разправии.

Паметникът на свещенодякона

Игнатия Левски

(Дописка)

29 Ноември 1879

Под тоя наслов, в 2-ри брой на вестн. „Славянин“ от тая година, се излага един член, който, между другото, говори че, свещенодяконът бил издаден от поп Кръстя из Лович.

Поп Кръстю не е се замълчал, нито приема да замълчи да не отговори на клеветите на такива подли хора, които, за да закрият лошевините, които под

булото на патриотизма и родолюбието вършат; и, за да се препоръчат пред народа като народни труженици, та да могат да си играят с простите хора както си щат, изваждат срещу другите такива клевети, които да помогнат на злите им намерения. Поп Кръстю приема да отговори на тия велики труженици в народното движение, които са съставили речения член, не за друго, а само за да искат да покажат пред света че, тия, а не други, са причината на освобождението ни, та с това да могат да се препоръчат за големи постове.

Които се гордеят с онова пред простите хора, което не са заслужили, а потулят това, което са извършили.

И тъй, поп Кръстю казва, че не той, но тия самите, т. е. Ловчанските труженици са били издадниците. Защо, като се хванаха тяхна милост из Лович и се откараха в София, и телеграфът пристигна за п. Кръстя? Кой обади на правителството че п. Кръстю знае всичките участници в Лович по име, както и Левски и де се той намира? Ако тези народодвигатели се наемаха да събудят народа на въстание, то, с обирание къщи и хазни, и с убиване невинни хора ли трябваше да бъде? Или тия мислеха, че с това щат могат да набавят потребните на въстанието? Това може и едно малко дете да разбере че е глупост, или пък че, под булото на народно движение, се криеше нещо частно интересно, което е и очевидно. Разумният човек може да нарече народно движение, само ония дръзновени юнаци, като Х. Димитра, Ботя, Панайота и др. които ги последваха и излизаха да се бият с тиранското правителство и изгинаха за отечеството си; както и толкова братя в Тракия, а не такива съмнителни потайности, които се вършеха по явна посока към съсипителни следствия.

Хей, господиновци! Шарлатаниите ви не минуват пред дяда ви попа, защото той не е Гозничански поп. Той отбира донейде черното от бялото и той знае, че пършението ви е много голямо, а работата ви нищо. Вие на времето с голи ръце се канехте да се биете с неприятеля, като се обещавахте да пожертвувате всичко, а в последно време шарлатанията ви излезе налице, защото когато велика Русия кръв проливаше заради нас, вие след гърба ѝ тичахте по плячки, по грабежи и спекулации, като продавахте едно парче хляб за 1-2 фр. и то на оногова отруденаго рускаго солдата, който върви напред с пушка в ръка и тегли най-големи трудности, за да ни освобождава! Кажете ми кой от вас взе участие в битката тогава, когато всичко имахте, и пушки, и топове, и пари, без да имахте нужда хазни да разбивате и къщи да обирате? Отидоха, наистина, и взеха участие някои българчета, но кои? Вие

тикнахте други да отидат да се бият, да страдат и да гинат; от които днес живи останалите презирате да се скитат голи и боси, а вие като се бояхте да не би новоосвободеното ни отечество да остане без управители, държахте се за такива и, още се не освободило едно място, или град, вие се събирахте на тумби зад гърба на освободителите Руси и правихте съвещание, за кой какъв пост ще замести в управлението, като се превземе това или онова място. Сега назлъ, назлъ се гордейте с постове и заплати, но я ми кажете, с какъв подвиг придобихте тия постове и заплати? На простаците можете да докажете всякак, как сте ги придобили, но, кажете, молим, и на нас, които знаем всичко доколко струвате и доколко сте извършили.

Като родолюбиви труженици за освобождаването на отечеството ни, вие в часа на освобождаването му се заловихте да покажете делом онова, за което се напред емчахте, обещавахте, пършехте, кряскахте и наговаряхте. Наместо да жертвувате живот и имот в тоя случай, вие тичахте по плячки и по грабежи, без да мислихте на това за сетнината. Срещу желанието и обещанието ви, да видите наредени училища и свещенство, вие, с първо заемане на управителните постове, презряхте и училища, и свещенство, и черква, и вяра и се потрудохте само за онова, което да ви прикрепя на постовете и да посреща частните ви интереси. Кой е този, който ще отрече, че днешните училища и черкви не са в много по-лошо състояние, отколкото в миналото време? Наместо желанието ви да умрат чорбаджийството и своеволията, можете ли да отречете вие сами, че не сте по-дърти чорбаджии и изедници и, кажете ни, в какво се състои разницата ви от бившите чорбаджии?

При тези явни шарлатании нашите подвижници, без да ги е срам, ако не от хората, поне от съвестта им, и, без да помислят че, коги да е правото ще излезе налице, позволяват си още да говорят тук-там (между простите хора разбира се, за да потвърдят шарлатаниите си), че у п. Кръстя имало не знам колко хиляди гроша комитетски пари, които останали тогава у него. Чудно е, защо не обнародваха и това, но, то се види, тия като виждат, че прилича да излезе наопъко, не се решават да го обнародват, а само дето им уйдисва го говорят.

dveri.bg